

Kehitysvammaisen ihmisen hyvinvointialueen asukkaana

Osallisuuteen ja osallistumisen mahdollisuuksiin on tärkeää kiinnittää huomiota

Kehitysvammaisen ihminen on kansalainen, hyvinvointialueen asukas, palvelujen käyttäjä, äänestäjä jne. eli ihan kuin kuka tahansa meistä, mutta toteutuuko hänen osallisuutensa ja toimijuutensa em. rooleissa yhdenvertaisesti muiden ihmisten kanssa?

Laissa hyvinvointialueista (29 §) sanotaan **oikeudesta osallistua ja vaikuttaa** hyvinvointialueen toimintaan. Aluevaltuuston on pidettävä huolta **monipuolisista ja vaikuttavista** osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksista ja menetelmistä erilaisin keinoin. Laissa on lueteltu kuusi (6) kohtaa, joilla näitä voidaan edistää:

- 1) järjestämällä **keskustelu- ja kuulemistilaisuuksia** sekä **asukasraateja**;
- 2) **selvittämällä** asukkaiden ja hyvinvointialueella säännönmukaisesti tai pitempiaikaisesti asuvien tai oleskelevien palvelujen käyttäjien **mielipiteitä ennen päätöksentekoa**;
- 3) valitsemalla **palvelujen käyttäjien edustajia** hyvinvointialueen **toimielimiin**;
- 4) **suunnittelemalla ja kehittämällä palveluja yhdessä** palvelujen käyttäjien kanssa;
- 5) järjestämällä **mahdollisuuksia osallistua** hyvinvointialueen **talouden suunnitteluun**;
- 6) **tukemalla** asukkaiden sekä järjestöjen ja muiden yhteisöjen **oma-aloitteista asioiden suunnittelua ja valmistelua**.

Vaikuttamistoimielinten (hyvinvointialueen vammaisneuvosto, vanhusneuvosto ja nuorisovaltuusto) asettamisessa aluehallituksen on huolehdittava näiden toimintaedellytyksistä sekä siitä, että vaikuttamistoimielimet tulee ottaa mukaan osallistumisen ja kuulemisen kehittämiseen hyvinvointialueella (Laki hyvinvointialueista 32§).

Hyvinvointialueen viestinnässä on käytettävä asiallista, **selkeää ja ymmärrettävää kieltä** ja otettava huomioon hyvinvointialueen **eri asukasryhmien tarpeet**. Viestinnässä **on käytettävä esteettömiä ja saavutettavia menetelmiä** (Laki hyvinvointialueesta 34§).

Mihin hyvinvointialueella kannattaa kiinnittää huomiota ja tarvittaessa pyrkiä vaikuttamaan:

- Millainen päättäjien ja viranhaltijoiden asenne on erilaisiin osallistamisen mahdollisuuksiin? Onko heillä aitoa halua osallistaa kaikki hyvinvointialueen asukkaat?
- Onko osallistamisen mahdollisuuksiin varattu resurssia? Onko aikaa, nimettyä vastuuhenkilöä ja onko tehty suunnitelmia hyvinvointialueen asukkaiden osallistamiseksi, myös heidän, jotka tarvitsevat asiassa tukea ja/tai apua?
 - Tukea tarvitsevan henkilön osallistuminen voi vaatia asioiden sisäistämiseksi henkilöltä enemmän aikaa sekä tukihenkilön tukea asioiden käsittelemiseksi. Aikaa voi tarvita tilaisuuden/kokouksen aikana sekä ennen ja jälkeen kokouksen. Kokouskäytännöt tulee miettiä niin, että kaikki pysyvät asioissa mukana esim. kokouksen asioiden käsittelytahtia hidastaen.
 - Kuka huolehtii siitä, että tukihenkilö on käytettävissä?
 - Korvaus tukihenkilölle? Kuka huolehtii?
- Onko alueellisten vaikuttamistoimielinten (vähintäänkin alueellisen vammaisneuvoston) kokousmateriaalit mahdollista saada selkokielellä? Jos ei, niin kuka huolehtii siitä, että tukea tarvitsevan henkilön kanssa kokousasiat ja -materiaali selkokielistetään ennen kokousta ja tarvittaessa hän saa tukea asioiden käsittelyyn kokouksen aikana ja kokouksen jälkeen.

- Onko hyvinvointialueen viestintä kaikille saavutettavaa?
 - Käytetäänkö kaikille hyvinvointialueen asukkaille suunnatussa tiedotuksessa selkokieltä ja/tai kuvia, jotta kehitysvammaisten ihmisillä on tasavertaiset mahdollisuudet käyttää samoja tiedotuskanavia.
- Onko alueellisessa vammaisneuvostossa tukea tarvitsevalle henkilöllä toisen ihmisen tuki oikeasti käytettävissä?
 - Virallisten vaikuttamistoimielimien (alueellisen vammaisneuvoston, vanhusneuvoston ja nuorisovaltuuston) kokousmateriaalien on oltava selkokielellä tai ne on selkokielistettävä ja asialista on käytävä läpi tukea tarvitsevan henkilön kanssa ennen kokousta.
 - Kokoukset tulee aikatauluttaa niin, että kaikilla on aidosti mahdollista osallistua kokoukseen ja ottaa osaa käsiteltäviin asioihin. Esimerkiksi kokouksen tahti ei voi olla liian nopea, jotta kaikilla on mahdollista pysyä mukana.
 - Kokousten aikana on saatava tarvittavaa tukea esimerkiksi käsitteiden avaamiseen ja keskusteltavien asioiden läpikäymiseen.
- Onko hyvinvointialueella järjestetty ns. matalan kynnyksen osallistumismahdollisuuksia? Ovatko nämä aidosti myös kehitysvammaisten tai vastaavaa tukea tarvitsevien henkilöiden käytettävissä?
 - Matalan kynnyksen osallistumismahdollisuuksia ovat esimerkiksi erilaiset hyvinvointialueen asukkaille järjestetyt keskustelu- ja kuulemistilaisuudet, eri asioiden tiimoilta järjestetyt asiakasraadit sekä kaikille avoimet sähköiset vaikuttamis- ja palautekanavat.
- Kaikessa hyvinvointialueiden toiminnassa on muistettava, että kaikki hyvinvointialueen asukkaat
 - eivät osaa lukea tai kirjoittaa,
 - eivät pysty tai heillä ei ole mahdollisuutta /osaamista älylaitteiden käyttöön,
 - eivät voi tunnistautua sähköisesti,
 - eivät voi liikkua mihinkään kodistaan.

Tehdään vaikuttamalla hyvinvointialueistamme yhdenvertaisesti kaikkien saavutettavia!

Järjestöjen ja kehitysvammaisten kokemustoimijoiden sekä kehitysvammaisten arkea tuntevien henkilöiden osaamista kannattaa hyödyntää vaikuttamistyössä.

Esimerkkinä [Topi Pihlajamäki vaikuttaa Sastamalan nuorisovaltuustossa.](#)